

Contextueel Bijbellezen

Algemene principes

Uitgeverij Ready Writer

Inhoud

1. Lezen	7
1.1 Gods Woord.....	8
1.2 Eerste lezing	9
1.3 Tweede lezing en daaropvolgende lezingen	9
1.2.1. Wat is het genre?.....	9
1.2.2. Vergelijking met standaardkenmerken van het genre	10
1.2.3. Algemene kenmerken	10
1.2.4. Gebruik van hulpmiddelen	10
1.2.5. Brainstormen	10
2. Uitleggen	11
2.1. Historische context	12
2.2. Literaire context.....	12
2.2.1. Opbouw	12
2.2.3. Samenvatting	12
2.2.4. Suggesties moeilijke passages	12
3. Toepassen.....	15
3.1. Uitgangspunten	16
3.2. Regels:	16
3.3. Directe toepassingen:	16
3.4. Indirecte toepassingen.....	16
Wat is Gods Woord?	17

- 1. Lezen**
- 2. Uitleggen**
- 3. Toepassen**

1. Lezen

1.1 Gods Woord

1.2 Eerste lezing

1.3 Tweede lezing en daaropvolgende lezingen

1.1 Gods Woord

Ieder christen erkent dat de Bijbel Gods Woord is. De meeste christenen doen samen Bijbelstudie om Gods Woord te leren begrijpen en toe te passen. Het doel van gezamenlijke bijbelstudie is altijd geestelijke versterking en groei in het geloof. Een aantal zaken zijn belangrijk om gezamenlijk tot dit doel te kunnen komen:

- Voor een opbouwende omgang is het belangrijk om van elkaar te weten op welke manier ieder de Bijbel als Gods Woord beschouwt. Bij de aanvang van een serie bijbelstudies moet met elkaar overeengekomen worden wat het uitgangspunt is; dit voorkomt ernstige misverstanden, frustraties en onnodige verwijdering. Als bij ieder liefde tot God en de naaste, toewijding aan de Here en een heilige levenswandel voor ogen staat, kan er alleen wederzijdse waardering zijn, ondanks verschillen van inzicht.
- Leren luisteren naar elkaar is onderdeel van de geestelijke groei. Het is mogelijk om correct te zijn wat betreft interpretatie, maar volkomen incorrect wat betreft de houding ten opzichte van medegelovigen, waardoor de correctheid ten aanzien van interpretatie van zeer weinig waarde is geworden. Dit leren luisteren geldt zowel binnen de eigen kring als in groter verband, maar in de eigen kring krijgt het een diepere betekenis van het leren kennen en begrijpen van de ander.
- Binnen een bijbelstudiegroep zijn altijd verschillende gaven en bekwaamheden; wanneer daar rekening mee wordt gehouden, wordt de efficiëntie van de studie verhoogd.

1.2 Eerste lezing

- Kies een vertaling en vertaling(en) ernaast
- Hardop en in één keer in zijn geheel lezen (indien mogelijk¹)
- Indeling in hoofdstukken, perikopen en verzen vermijden
- Leesduur noteren

1.3 Tweede lezing en daaropvolgende lezingen

1.2.1. *Wat is het genre?*

1.2.2. *Vergelijking met standaardkenmerken van het genre*

1.2.3. *Algemene kenmerken*

1.2.4. *Gebruik van hulpmiddelen*

1.2.5. *Brainstormen*

1.2.1. *Wat is het genre?*

Hoofdingeling genres:

- Poëzie
- Proza
- Combinatie van proza en poëzie

Onderverdeling genres

- De wet (de Pentateuch, Genesis tot en met Deuteronomium)
- Profeten
- Psalmen
- Wijsheid
- Oudtestamentische vertelling
- Apocalyps/apocalyptische profetie
- Nieuwtestamentische vertelling (de evangeliën en Handelingen)

---

1 De mogelijkheid om een Bijbelboek in één keer in zijn geheel te lezen verschilt van persoon tot persoon en is afhankelijk van de lengte van het Bijbelboek. Het is niet aan te raden langer dan twee uur achter elkaar te lezen. Doe een proef hoeveel bladzijden per tien minuten haalbaar is, deel het aantal pagina's van het gekozen Bijbelboek door tien en bepaal een realistisch leesschema, of volg een logische indeling van het boek, die van tevoren bekend is.

- Nieuwtestamentische brieven en traktaten
- Combinaties

1.2.2. Vergelijking met standaardkenmerken van het genre

1.2.3. Algemene kenmerken

- Hoofdpersonen / aanspreekvormen
- Aanwijzingen voor de indeling
- Aanwijzingen voor de aanleiding
- Aantekeningen over mogelijke thema's
- Moeilijke passages noteren

1.2.4. Gebruik van hulpmiddelen

- Extra vertalingen
- Concordantie / lexicon (biblehub.com, [Accordance](#), etc.)
- Interlineaire Bijbel (biblehub.com, [Accordance](#), etc.)
- Bijbels handboek
- Atlas (biblehub.com, [Accordance](#), etc.)
- Exegetische commentaren (zo lang mogelijk uitstellen)

1.2.5. Brainstormen

- Opvallende zaken
- Allerlei gedachten en overdenkingen

2. Uitleggen

2.1. Historische context

2.2. Literaire context

2.1. Historische context

- Ontstaansgeschiedenis
- Andere Bijbelgedeelten die van belang zijn voor de historische context (kruisverwijzingen > [Accordance](#))
- Sociologische, economische en politieke factoren (uit de tekst zelf)
- Externe bronnen (eventueel) voor achtergrondinformatie

2.2. Literaire context

2.2.1. Opbouw

2.2.2. Definitieve indeling

2.2.3. Samenvatting

2.2.4. Suggesties moeilijke passages

2.2.1. Opbouw

Aan de hand van het stellen van vragen, vooral met betrekking tot de (te ontdekken) gedachtestroom

- De inhoudelijke relatie tussen de gedeelten (als die er is):
  - tussen blokken van paragrafen
  - tussen strofen (bij poëzie)
  - tussen godsspraken (bij profetie)
- Houd bij het volgen van de gedachtestroom rekening met de indeling van het boek; probeer deze twee op elkaar af te stemmen.

2.2.2. Definitieve indeling

2.2.3. Samenvatting

2.2.4. Suggesties moeilijke passages

- Vertalingen naast elkaar leggen

- Altijd passend in de context
- Check exegetische commentaren (geen expositie!)

3. Toepassen

3.1. Uitgangspunten

3.2. Regels

3.3. Directe toepassingen

3.4. Indirecte toepassingen

3.1. Uitgangspunten

- Met betrekking tot de Here Jezus – Joh. 5:39-40
- Met betrekking tot geestelijke groei – 2 Tim. 3:16

3.2. Regels:

- Wat is de oorspronkelijke boodschap?
  - De bedoeling van de schrijver
  - Het begrip van de ontvangers
  - Elimineren
- Normativiteit
  - Moraliteit
  - Vergelijkbare omstandigheden

3.3. Directe toepassingen:

(Voor alle christenen van alle tijden)

- Het karakter van de boodschap is
  - Moreel: gedrag, houding, karakter, gerichtheid
  - Universeel: consequente betekenis in de Bijbel

3.4. Indirecte toepassingen

- Op de Here Jezus
- Bredere betekenissen
- Praktijkgerichte theologie
- Cultuurgebonden toepassingen (vertalen naar hier en nu)

Wat is Gods Woord?

Ondanks de unanieme erkenning onder christenen van de Bijbel als Gods Woord bestaan er minstens drie benaderingen:

1. de Bijbel is wat God spreekt tot de mens;
2. de Bijbel is wat God spreekt tot de mens door de gemeenschap van gelovigen heen;
3. de Bijbel is het spreken van de mens over God.

Christenen zouden volgens dit onderscheid ingedeeld kunnen worden in verschillende kampen en het is niet moeilijk om ons heet-hoofdige onderlinge verketteringen voor te stellen. Toch zal ieder kamp moeten toegeven dat er zich in de vijandelijke kampen gelovigen bevinden die een voorbeeldige levenswandel hebben en blijken geven van de bekrachtiging van de Heilige Geest. Die constatering moet op zijn minst aanleiding geven om op zoek te gaan naar nuances. Wat bedoelen mijn geliefde broeders en zusters in Christus, die door het bloed van Gods Zoon tot mede-erfgenamen van het eeuwige Koninkrijk van God gemaakt zijn en verzegeld zijn met Gods Geest, als zij zeggen dat de Bijbel het Woord is dat God tot de mens spreekt? Wat bedoelen zij als zij zeggen dat God spreekt in de context van de gemeenschap van gelovigen? En wat bedoelen zij als zij zeggen dat de Bijbel een weergave is van het begrip van de mens over God? Nuancering kan tot het inzicht leiden dat verschillende benaderingen elkaar niet tegen hoeven te spreken en elkaar juist aan kunnen vullen. Hopelijk leidt nuancering ook tot de nodige voorzichtigheid, bescheidenheid en nederigheid en daarmee tot begrip voor elkaar. Zo kan iemand die beweert dat de Bijbel Gods Woord tot de mens is, zich tegelijkertijd ongeoorloofde profetische gaven toedichten, waardoor hij in de praktijk de Bijbel

maakt tot iets dat de mens – in dit geval hijzelf – spreekt over God, terwijl iemand die zegt dat de Bijbel datgene is wat de mens over God zegt, dat niet vanuit een vrijzinnig modernisme hoeft te beweren; mogelijk zegt deze gelovige dit vanuit een prijzenswaardige bescheidenheid en een besef dat God Zich in de openbaring van Zichzelf wel moet beperken tot menselijk bevattingsvermogen. God gaat de menselijke voorstelling verre te boven, maar de mens kan zich alleen bedienen van zijn taal om daaraan uitdrukking te geven. Zo bidt Paulus dat de gelovigen samen de liefde van Christus leren kennen, die alle verstand te boven gaat. En zo vinden we in de Psalmen het roepen tot God, zuchten, huilen, maar ook juichen, jubelen (vreugdevol lawaai maken!), dansen en zingen. Tot slot kunnen zij die zeggen dat Gods Woord alleen betekenis krijgt in het delen van de ervaring van de dagelijkse omgang met God, tegelijkertijd erkennen dat de oorspronkelijke bedoeling waarmee de tekst aan het papier is toevertrouwd, blijft staan, wat er ook over gezegd wordt; alleen zullen zij de poging om die oorspronkelijke bedoeling te achterhalen niet heilig verklaren.

In welk speelveld gaat een bijbelstudiegroep zich begeven? Is het mogelijk om tot een gezamenlijk besluit te komen? Is het mogelijk om elkaar de ruimte te geven, zonder dat er kans bestaat om misleid te worden en valse leringen aan te gaan hangen die schade toebrengen aan het geloofsleven, onderlinge verhoudingen en de verkondiging van het evangelie? Is het mogelijk om tijdens bijbelstudiesamenkomsten aan de ene kant te trachten de oorspronkelijke bedoeling van een bijbeltekst naar voren te brengen en aan de andere kant met elkaar te delen hoe de tekst relevant geworden is of zou kunnen zijn in het dagelijkse leven? Wat zijn de kaders waarbinnen “(de) gezonde leer” (1 Tim. 1:10; Tit. 1:9, 2:1) gewaarborgd is? Wanneer gaat het echt mis?

Gods Woord voor de gemeenschap van gelovigen

Speciale aandacht verdient de stelling dat Gods Woord datgene is wat God door de gemeenschap van gelovigen heen spreekt, omdat hierin waarheid schuilt, maar het gevaar van misleiding en zelfmisleiding groot is. Blijft men interpretaties toetsen aan de literaire betekenis van de tekst, dus aan exegese, dan behoudt de stelling waarde voor geestelijke groei en bemoediging. Laat men exegese los, dan is de kans groot dat men van de kernboodschap van de Bijbel afdwaalt. Het spreken van God in en door de gemeenschap van gelovigen vindt op drie gebieden plaats:

1. Luisteren naar de Geest in de gemeenschap van gelovigen
2. Profetie
3. Gods leiding door een bijbeltekst

ad 1. Luisteren naar de Geest in de gemeenschap van gelovigen

De ervaring dat God spreekt door de conversatie tussen gelovigen, zal geen christen vreemd zijn. Enerzijds is het mogelijk dat de gesprekspartner geen besef heeft dat deze op zo'n moment door de Here wordt gebruikt, anderzijds is het juist de bedoeling van samenkomen om elkaar aan te sporen. Bij elke gelegenheid is het nodig om de eigen gezindheid te toetsen. Is het hart ontvankelijk om Gods spreken te kunnen verstaan? Dat spreken hoeft niet door een preek plaats te vinden, maar kan evengoed tijdens een maaltijd of een kopje koffie. En is er de hoop en de verwachting om een medegelovige te kunnen bemoedigen? "Spreekt iemand, laten het woorden zijn als van God" (1 Petr. 4:11).

Anders wordt het, wanneer men het spreken van God definieert als een door de Heilige Geest geïnspireerde interpretatie van een groep gelovigen van de samenloop van de omstandigheden. Men leert, aan de hand van de Bijbel, als groep te luisteren naar Gods besturing van de omstandigheden en daardoor naar God Zelf. De

gedachte erachter is dat de Bijbel op deze manier is ontstaan en daarom moet worden beschouwd als de leidraad volgens welke die lessen geleerd dienen te worden. Elk bijbelgedeelte toont weer een nieuw aspect van het spreken van God, of iets breder, van de omgang van God met de mens. De toepassing ligt steeds in het maken van vergelijkingen tussen dat wat er in het bijbelgedeelte gebeurt en de eigen dagelijkse ervaring van de gelovigen, inclusief de ontmoeting en communicatie met medegelovigen. Welk specifiek aspect van Gods spreken kunnen we bijvoorbeeld leren uit het verhaal van Gods opdracht aan Abraham om Izaäk te offeren? Het antwoord zal zoets zijn als dat er bij de afweging van Gods wil rekening mee moet worden gehouden dat Hij het onmogelijke van ons vraagt. In de toepassing zullen gelovigen voorbeelden aandraagen op het gebied van financiële giften, sollicitaties, het kopen van een huis, het vinden van een levenspartner of het ondernemen van een zendingsmissie. God vroeg het onmogelijke, maar dat schrikte de gelovigen niet af om stappen te ondernemen. En God voorzag. Volgens deze gedachtegang behoort bijbelinterpretatie dus aan de gemeenschap van gelovigen. Dat heeft iets moois en er ligt een kern van waarheid in, maar het is niet de hele waarheid. Bovendien is het uitgangspunt dat de conclusie van een groep gelovigen tot Gods Woord verheven wordt, griezelig. Veiliger wordt het wanneer men de totale gemeenschap van gelovigen uit heden en verleden bij die interpretatie betreft en er uitwisseling van gedachten over plaatsvindt. Maar dan nog mist er een essentieel element, namelijk dat het evangelie de rode draad is in de Bijbel. God is niet alleen de verklaring van het leven, maar ook – en in de eerste plaats – het voorwerp van aanbidding. En daartoe heeft God zijn Zoon gezonden, om de mens af te brengen van zijn afgoderij, in wezen de aanbidding van zichzelf, en hem terug te brengen tot de ware aanbidding van zijn Schepper. Dit is het doel waar God naartoe

werkt en waarnaar Hij de geschiedenis heeft bestuurd. In de loop van de bijbelse geschiedenis kunnen we de uitwerking van Gods verlossingsplan ontdekken en aan de hand daarvan zijn spreken en handelen interpreteren. Zeker, er zijn ook levensprincipes te ontdekken, Gods wijsheid en zijn wetten, waarin Hij Zich openbaart, maar het gaat Hem uiteindelijk om zijn Zoon: "Hoor naar Hem."

ad 2. Profetie

Er bestaat onder christenen verschil van mening over wat profetie is, vooral ten aanzien van profetie in het Nieuwe Testament. Sommigen definiëren profetie als dat wat tijdens de christelijke aanbiddingssamenkomst gesproken wordt tot opbouw, ter bemoediging en tot troost van de gelovigen. Men baseert zich daarbij op 1 Korinthiërs 14:3. In deze passage wordt geen definitie van profetie gegeven, maar wordt gezegd dat profetie opbouwt, bemoedigt en vertroost, in tegenstelling tot het spreken in tongen. Paulus zegt niet wat dit profeteren precies is. Om dit probleem op te lossen stelt men dat wat er tijdens een speciale gelegenheid op een specifiek moment in de week op een bepaald moment gezegd wordt een profetisch woord is, omdat het de intentie heeft om op te bouwen, te bemoedigen of te vertroosten. Maar er gebeurt meer. Met de eigenschap "profetisch" wordt niet alleen het opbouwende karakter van de toespraak bedoeld, maar ook de goddelijke oorsprong ervan. Niet de Bijbel, die – uiteraard – bij de toespraak gebruikt wordt, is Gods Woord, maar de toespraak zelf. En het moment waarop de toespraak gehouden wordt, krijgt een sacrale lading: nú gaat God tot de gemeente spreken.

Een dergelijke benadering van profetie, of het profetische woord, stuit op meerdere bezwaren, hoewel de praktijk van een toespraak aan de hand van de Bijbel op zich tot opbouw van de gemeente kan zijn (hier komen we op terug). Allereerst spreekt Paulus in

1 Korinthiërs 14 over gaven van de Geest die tijdens samenkomsten gebruikt worden. Profetie is een van die gaven. Er mag niet zonder meer vanuit worden gegaan dat het geven van een toespraak op zondag, zoals dat in de kerk van tegenwoordig gebruikelijk is, de moderne invulling is van die gave. Nog minder kan men stellen dat het de vervanging is van profetie, waarbij men ervan uitgaat dat sommige gaven, zoals profetie, het spreken in tongen en genezing, tijdelijk waren en inmiddels hebben opgehouden te bestaan. Ten onrechte wordt om deze reden de zondagse toespraak goddelijke oorsprong en gezag toegekend.

Ten tweede wordt in het profetische woord de spreker het gezag over de Bijbel gegeven, in die zin dat hij bepaalt wat een tekstgedeelte in de Bijbel te zeggen heeft. En ook al heeft de spreker de beste bedoelingen, hij moet dit niet willen. Hij moet dit mandaat zelfs weigeren. Bijbelteksten worden op deze manier een soort toverspreuken die de ene keer dit en de ander keer dat kunnen bewerken, afhankelijk van hoe de spreker ze gebruikt. Men zal de spreker dan ook regelmatig horen zeggen dat hij weet dat hij een tekst uit zijn verband haalt. Dat kan en mag blijikbaar zomaar? Is bijbeltekst bedoeld om gezag te geven aan de gedachte van de spreker?

Een derde bezwaar van deze benadering van het profetische woord is, dat deze toetsing en correctie uitsluit. Het is immers Gods Woord? Wie in de gemeente zal ooit durven om God tegen te spreken?

Beter is om te erkennen dat we niet precies weten hoe het profeteren er in Korinthe aan toeging. De profetieën moesten in ieder geval getoetst kunnen worden. Er wordt in het inleidende gebed op de toespraak natuurlijk altijd gerefereerd aan de onwaardigheid van de spreker, maar beter is het om als spreker in alle bescheidenheid aan de gemeente voor te leggen wat hij meent te moeten zeggen in verband met de omstandigheden en het geestelijke kli-

maat waarin zijn gehoor, of de gemeente van Jezus Christus in haar algemeenheid, zich bevindt. Het maakt niet uit of een toespraak profetische genoemd wordt of niet. Het gaat om Gods antwoord op de actualiteit. Natuurlijk is Christus Zelf altijd het antwoord op de actuele nood, maar zijn er aanwijzingen in de Schiften die iets zeggen over de manier waarop Hij het antwoord is op het specifieke onderwerp? Dat is wat de spreker zich moet afvragen als hij dat onderwerp meent te moeten aansnijden. Zijn er bijbelgedeelten die over het probleem gaan? Zo niet, dan is er misschien een indirecte toepassing te maken. Als ook dat niet het geval is, kan de spreker het beste een expositie geven van een bijbelgedeelte, waarin Christus centraal staat. Als voorbereiding op zijn toespraak doet hij exegese en bedenkt hij welke de praktische toepassingen zijn.

ad 3. Gods leiding door een bijbeltekst

Het is mogelijk dat een tekst de gelovige aanspreekt op een manier die volkomen buiten de context van die tekst valt. Zo kan een gedeelte leiden tot mooie gedachten en het formuleren van levensprincipes. Ook kan de Heilige Geest door tekstgedeelten heen sturing geven, bevestigen of waarschuwen; maar nooit zal een dergelijk spreken van God als uitleg beschouwd mogen worden. En als het al gedeeld wordt, dan moet dit met grote voorzichtigheid gebeuren en met de toevoeging dat dit als persoonlijke leiding ervaren wordt. Op deze manier kan God een groep gelovigen leiding geven, wanneer deze zijn raad zoekt met betrekking tot concrete vraagstukken en beslissingen. Het tekstgedeelte wordt dan voorgelegd aan de groep, waarna de wil van de Here verder gezocht wordt in gebed. Het is belangrijk dat de groep beseft dat het steeds om vermoedens gaat die getoetst moeten worden, omdat het gevaar van zelfmisleiding – de wens is vader van de gedachte – groot is. Ook de stelling dat een individu zich hierin wel kan vergissen, maar de

gemeente niet, is nergens op gebaseerd, leidt meestal tot excessen en kan rampzalige gevolgen hebben. Gelovigen moeten goed beseffen dat dit spreken van God niet in de Bijbel voorkomt. Na de hemelvaart en de uitstorting van de Heilige Geest lezen we over het spreken van Jezus Zelf, een engel en van de Geest, of het spreken van God door dromen en gezichten, niet door bijbelteksten.